

Evo vam prije svega definicija riječi

GRANSKNINGSNÄMNDEN

VIJEĆE ZA KONTROLISANJE RADIA I TELEVIZIJE: Državni organ sa zadatkom da naknadno prekontroliše programe (emisije) švedskih radio i tv preduzeća čije emitovanje je usmjereno (ka) javnosti.

PREDMET

Dokument utifrån – staden som ofrades (Dokument izvana - "Grad koji je žrtvovan"), SVT2, 28 aug. 2011, emisija o Srebrenici i ratu u bivšoj Jugoslaviji; pitanje nepristrasnosti, objektivnosti i medijskoj probojnoj moći.

ODLUKA

Emisija se poništava. Vijeće za kontrolisanje smatra da emisija krši uslov o nepristrasnosti.

NALOG

SVT (Švedska televizija) mora na prikladan način objelodaniti odluku vijeća.

EMISIJA

Emisija je bila norveški dokumentarni film koji je prema informacijama (naknadnom tekstu) produciran uz pomoć (podršku), između ostalih, Norveške i Švedske Televizije (SVT). Emisija je najavljena na sljedeći način:

*Najkrvaviji masakar nakon Drugog Svjetskog Rata. O dešavanjima u Srebrenici će se govoriti uz pomoć novih izvora i slika u večerašnjem **Dokumentu izvana** (Dokument utifrån).*

Tokom cijele emisije govori spiker na švedskom jeziku. U uvodu se reklo:

U julu 1995 godine ubijeno je više od 7000 bosanskih muslimana od srbijanskih snaga u gradu Srebrenici. Najgori masakar poslije Drugog Svjetskog Rata. Ali, šta je bio razlog ovog genocida? (Ubačen citat Hakije Meholjića, bivšeg načelnika policije u Srebrenici, sa švedskim tekstualnim prevodom): "Nudi mi Klinton da uđu četnici u Srebrenicu i izvrše pokolj 5000 muslimana i biće vojna intervencija Nato snaga na srbske položaje u cijeloj Bosni i Hercegovini." Sada govore preživjeli o uzbudljivim događajima koji daju djelimično novu sliku o genocidu. Mnogi Srebreničani doživljavaju da su bili žrtve političke igre i izdani od svojih vlastitih vođa. U večerašnjem Dokumentu izvana "Grad koji je žrtvovan".

Prikazan je jedan dio intervjua sa jednim bosanskim muslimanom. Govorio je kako je on izgubio svoju porodicu u Srebrenici. Nakon toga, prikazane su slike iz Srebrenice i iz obreda sahrane (dženaze). Rečeno je:

Srebrenica u Bosni je grad duhova. Više od 7000 ljudi nikad se nije vratilo nakon građanskog rata. 1995 godine su ubijeni od strane srbijanskih vojnika, u najgorem

masakru u Europi nakon uništenja (Židova). Svake godine na dan pada Srebrenice ukopavaju se novi ostaci. Rodbina dolazi iz cijelog svijeta kako bi učestvovali u zajedničkom ukopu. Ovo je još uvijek veliki medijski događaj. Bosanska vlada želi podsjetiti svijet da UN nije zaštitio Srebrenicu. Novinar Mirsad Fazlić, zvani Fazla, je godinama istraživao šta se zapravo desilo ovdje. To je historija koju mnogi žele zatajiti.

Nakon toga govorilo se o raspadu Jugoslavije:

1991 godine počeo je raspad Jugoslavije. Muslimansko većinsko stanovništvo predvođeno Alijom Izetbegović obznanilo je svoju nezavisnost. Manjinsko stanovništvo bosanskih srba se suprotstavilo ovom i ubrzo je izbio građanski rat.

Nakon toga govorilo se o Mirsadu Fazliću prvo u Jugoslovenskoj a zatim u Bosanskoj armiji i o tome kako je građanski rat utjecao na njegov život. Spikeri su nakon toga rekli sljedeće:

Prije rata živjeli su muslimani, srbi i hrvati zajedno u Srebrenici. Tu su dolazili ljudi kako bi prodali svoje zemljoradničke produkte, radili u fabrikama ili poboljšali svoje zdravlje, jer je grad bio poznato klimatsko lječilište. Dvije godine nakon što su ove slike uzete niko nije dolazio u Srebrenicu kako bi se liječio. Isti fotograf opisuje ovdje građanski rat. Najkrvaviji u Europi nakon Drugog Svjetskog Rata. Rat koji je trajao između 1992 i 1995 godine. Srbi su kontrolisali Jugoslovensku armiju a tako i sva teška oružja. Uskoro su se našli gradovi Bosne pod opsadom. Srebrenica, Žepa o Goražde bili su opkoljeni i izolirani na srpskoj teritoriji. Isto tako je bilo i sa glavnim gradom Sarajevom. Bosanski vođa armije Sefer Halilović je uspio dugo braniti muslimanska područja. (Ostalo u ovom dijelu sam preskočio)

Nakon ovoga govorilo se da je Mirsad Fazlić, nakon sastanka sa jednim muslimanom koji se vratio u Srebrenicu, se odlučio da istražuje o bosanskim ratnim zločinima protiv srba koji su živjeli na tom području za vrijeme rata. Prikazano je kako je intervjuisao jednog srba koji je naveo da je bio mučen od strane Naser Orićevih vojnika za vrijeme rata. Spiker je rekao da je crkva u selu ovog srbina uništena za vrijeme rata a ovo je prikazano i na slikama. Mirsad Fazlić je intervjuisao nakon toga i dvije žene koje su govorile o ratu ali je zaustavljen od strane srpskog veterana koji je agresivno zaustavio intervju.

Učestvovao je također i jedan iskusni srpski ratni fotograf. Govorilo se o tome kako je on radio za vrijeme rata. Prikazani su djelovi njegovog ratnog materijala i mogle se se između ostalog vidjeti na zidu škrobotine "Naser". Navedeno je da je fotograf zabilježio rad srpskog patologa u obduciranju 5000 žrtava rata. Govorio je o napadima na srpske žrtve koje je on vidio u toku svog rada. Spiker je naveo da su ubistva civila ponekad bila iz vjerskih razloga. Radilo se o rezanju polnih organa i razapinjanju na krst.

Prikazan je intervju iz vremena rata sa Naserom Orićem gdje navodi da su tvrdnje o nasilju bosanskih snaga dezinformacije od strane srba. Spiker je nakon toga rekao da

jedan amaterski video o proslavi dvogodišnjice bosanske vojske pokazuje suprotno. Slike su pokazale Naser Orićevu vojsku kako slavi oslobađanje nekoliko sela, od kojih je i ono za koje je patolog spomenuo da su se tu vršila ubijanja i mučenja civila.

Nakon ovoga spiker je rekao da su ubijanja srpskih civila dovela do osвете od strane srba i da su duge opsade između ostalog Sarajeva i Srebrenice zadesile i civilno stanovništvo. Zato su u aprilu 1993 godine bosanski i srpski generali Sefer Halilović i Ratko Mladić potpisali plan koji je učinio Srebrenicu zaštićenom zonom. Govorilo se kako je UN obećao štititi ove zone. Jedan od UN-ovih mirovnih posrednika je također intervjuisan. Govorilo se da Amerika nije podržavala ovaj plan i da je bosanski vođa Izetbegović ovo tumačio kao podršku svojoj ličnoj težnji, da spoji veće muslimanske teritorije. Bivši načelnik policije u Srebrenici je intervjuisan gdje je govorio o sastanku kojem je prisustvovao kako bi diskutovao o UN-ovim mirovnim sporazumu. Rekao je sljedeće: (Na ovom klipu se to nalazi da sad ne pišem: <http://www.youtube.com/watch?v=JmHTiuwpihA>) Prevedeno je do "niste nas trebali ni zvati zbog ovoga".

Jedan drugi učesnik sastanka, profesor Muhamed Filipović, je učestvovao i govorio kako se pregovaralo o različitim područjima. Između ostalog je rekao da je bosanski general Sefer Halilović izrazio želju da zamjeni Srebrenicu sa srbima.

Bivši major bosanske armije je rekao da je vidio da bosanska armija nije nikada ispunila uslove koje je UN postavio o zaštitenosti već su zadržali veći dio svoga oružja. Nakon ovoga spiker je rekao da se nekoliko tajnih zračnih dostava predalo bosanskoj armiji tomo 1994 godine i da su srbi protestovali zbog toga. Rečeno je da je Mirsad Fazlić sreo bivšeg analitičara sigurnosti John Schindlera iz Amerike gdje je prikazan intervju sa istim. Rekao je sljedeće:

Ne dozvoljene dostave oružja je bila veoma poznata tajna. Tajnost je bila, ko je letio, ko je plaćao, gdje je tovar tačno bio. Upravo dostave u Srebrenici su bile razlog hitnog napada na Srebrenicu 1995 godine. Mladić se nekoliko puta obratio UN-u protestujući protiv uvoza oružja helikopterom. Srbi su zahtijevali da se to zaustavi i da se UN povuče. UN je naravno znao za dostave ali ih nije mogao zaustaviti. Vazduh se kontrolisao od strane NATA – ustvari Amerike.

Spiker je rekao da je Amerika uvijek nijekala da se oružje uvozilo ali da je bivši dostavljač rekao da se dostavljanje oružja ipak desilo. Spiker je rekao da je UN tražio snagu od 6000 ljudi kako bi zaštitio Srebrenicu ali su dobili samo 450 i UN-ov pregovarač je rekao da su bosanske snage nastavile pucati izvan zaštićene zone što je dovelo do toga da srbi uzvrate a da su se civili našli na tom prostoru. Spiker je rekao kako je Naser Orić zaplijenio pomoć koja je slata i da ih je prodao na crnoj berzi na osnovu čega se i obogatio. Spiker je rekao sljedeće.

26-og juna 1995 godine predsjednik Izetbegović izdao je naređenje o napadanju malog srpskog sela Višnjica. Sarajevo je trebalo da se rastereti. Četiri srba su ubijena, ovce su ukradene a kuće popalile. Mnogi su ostali bez domova. Jedino što je

govorilo o napadačima je američka oprema prve pomoći. Ovdje nije bilo nikakvih vojnih ciljeva, samo seljaci koji su radili na svojim njivama. Za srbe, ovo je predstavljalo signal o napadu. 6 jula 1995 Ratko Mladić napao je Srebrenicu.

Američki sigurnosni analitičar je kazao sljedeće o napadima:

Bilo je ubistava na području Drine čak i prije nego što je rat izbio 1992 godine. Nacionalizam sa obadvije strane je bio jak još od prije Drugog Svjetskog rata. Toliko se toga uradilo od 1992 – 1994. Ubijeno je 1300 srpskih civila od strane Naserovih bosansko-muslimanskih snaga. Svi su znali da će biti masakar ako Srebrenica padne.

Nakon toga, spiker je rekao:

Mladić je imao 4 tenka i 400 vojnika. Pored toga mogao je pozvati 1600 lokalnih vjnika, ali nije im vjerovao. Prema njegovom oficiru to su bili ne disciplinovani ljudi koji bi iskoristili i najmanju priliku da se osvete Oriću i njegovim ljudima. Srbi su bili brojno manji. Bosanske snage su imale NATO-ve avione a Holandski UN-vojnici su brojali 450 ljudi, a pored toga bilo je 5 500 vojnika na Orićevoj strani.

Nakon ovoga, spiker je rekao kako je Naser Orić iznevjerio svoje obećanje o odbrani Srebrenice, te je napustio grad. Bivši oficir bosanske armije je govorio kako je civilno stanovništvo počelo napuštati grad prije nego što su borbe i počele te o tome kako je on doživio kako su ga vođe armije ostavile i njegovu jedinicu. Bivši načelnik policije Hakija Maholjić je rekao sljedeće: <http://www.youtube.com/watch?v=JmHTiuwpihA>

Od "u 5 sati ujutro... do ... Alija je zao čovjek..."

Profesor Filipović je intervjuisan i on je siguran da je Srebrenica pala zbog dogovora bosanskih i srpskih vođa.

Nakon toga prikazane su slike kako je Ratko Mladić preuzeo Srebrenicu i prikazano je kako je on pozvao jednog učitelja iz Srebrenice da pregovaraju o sudbini Srebreničana. Između ostalog prikazano je kako je Mladić rekao da će on iskoristiti svoj uticaj i poštediti sve one koji predaju svoje oružje. Spiker je rekao sljedeće:

Niti Izetbegović ili bilo ko drugi iz političkog ili vojnog vođstva se nije brinuo o Srebrenici. Većina muškaraca iz Srebrenice nisu imali plan da se predaju. Bojali su se osvete zbog masakra nad srpskim selima pa su pokušali pobjeći preko brda, koji su bili kontrolisani od strane srba. Kolona ljudi je bila mješavina vojnika i civila.

Američki sigurnosni analitičar rekao je sljedeće:

U roku 24 – 48 sati nakon pada Srebrenice 11 jula 1995 godine... specijalne snage u bosanskosrpskoj armiji su ubili oko 2000 muslimanskih muškaraca. Većina su bili nenaoružani ratni zarobljenici. Ostalih 5000 muslimana su ubijeni sljedećih 5 dana kada su pokušali izvući se u nekoliko manjih grupa zajedno sa civilima kako bi došli

do Tuzle. Ubijeni su tako u bijegu, jer srbi su tačno znali gdje se oni nalaze. Ali u ime pravde to je ličilo najviše na uobičajenu vojnu operaciju.

Spiker je nakon toga rekao:

Čak i srpske vlasti priznaju i danas da su uradili ratne zločine izvan Srebrenice. Ali ne priznaju da je ovo bilo planirano ubijanje ljudi (genocid).

Nakon ovoga prikazane su slike ceremonije u Srebrenici gdje su se žrtve ukopavale. Mirsad Fazlić je to komentarisao. Slike su prikazale Ratka Mladića kako kaže:

Cilj bosanskosrpske vojske nije civilno stanovništvo ili UN-snage. Cilj ovdje i na drugim mjestima su fundamentalisti i teroristi.

Spiker je poslije rekao sljedeće:

Ovo je bilo od zadnjeg što je general Mladić rekao prije nego što se rastao sa Holandskom vojskom (rekao zbogom) 1995 godine. Nedugo nakon toga je pobjegao i bio je u bjegstvu sve do maja ove godine. Naser Orić je također bio optužen za ratne zločine ali je oslobođen od svih optužbi u internacionalnom sudu u Hagu 1998 godine. Srbi su bili bijesni zbog toga, ali za mnoge muslimane on je još uvijek branioc Srebrenice, bosanski "Che Guevara", ratni heroj. On nije želio biti intervjuisan o Srebrenici. U ljeto 2009 godine ponovo je bio uhapšen zajedno sa još nekim Sarajevskim ratnim zločoncima. Osuđen je na dvije godine zatvora za nezakonito posjedovanje oružja. Predsjednikov sin Bakr je bio najveći savjetnik svome ocu za vrijeme rata a on ima također i jaku vezu sa Orićem. Bakir, koji je član u parlamentu, je rekao da bi cijenio intervju ali on nije odgovorio na pitanja tima. Raniji zapovjednik generalštaba Sefer Halilović je također član u parlamentu. On je ubjeđen da je postojao ugovor između Izetbegovića i srba.

Sefer Halilović je rekao da ako se pogleda u koja poručja su se Srebreničani naselili nakon masakra jasno je da su se naselili u tačno ona područja koja su se nudili u teritorijalnoj zamjeni.

Spiker je rekao sljedeće:

Predsjednik Izetbegović je dobio ono što je htio. Prije rata u Vogošći su bili većina srbi, danas su preko 90% tamo muslimani. Većina ih je iz Srebrenice. Alija Izetbegović umro je 2004 godine i bio je sahranjen kao nacionalni heroj, ali u Srebrenici su sjećanja na njega drugačija.

Za kraj je Mirsad Fazlić rekao:

Sve nas je ukopao. Naš bivši predsjednik Alija Izetbegović nosi odgovornost za ono što se desilo u Srebrenici.

PRIJAVE

Došlo je 46 prijava protiv emisije, između ostalog od strane zajednica Bosanskih akademika (Bosniska akademiker) u Švedskoj, SHBiH partije u dijaspori (Diasporpartiet) i od Državnog saveza žena Bosne i Hercegovine (Bosnien och Hercegovinas Kvinnoriksförbund).

Većina tih prijava su kritične na predstavu rata u Bosni i dešavanjima u i oko Srebrenice i smatraju da ovo znači nijekanje genocida, da je pristrasna i nestvarna i da vrijeđa i ponižava kako žrtve genocida tako bosance i muslimane uopšte. Pored toga tužitelji su kritični na podatke u emisiji o broju osoba koje su ubijene u Srebrenici, zatim na opis genocida, na svaljivanje krivice na bosansku armiju i njeno vodstvo a takošer i to da se presude odgovornih za genocid nisu uopšte iznijele (u toj emisiji). Smatraju također da je emisija bila na strani srpske vojske. Četiri tužitelja su naveli da se bosanski novinar Mirsad Fazlić, koji je učestvovao u emisiji, naknadno izjavio da je bio manipulisan i da se, danas, kaje zbog svog učešća (u toj emisiji).

Bosanski akademici u Švedskoj na detaljnim osnovama kritikovali emisij u dvije prijave. Njihova sveobuhvatna kritika se može uglavnom sažeti na sljedeći način.

- U filmu se prebacuje glavna odgovornost za genocid na bosanske vođe sa Alijom Izetbegović na čelu. Za njega se tvrdi da je prodao žrtvovao grad. Tvrdi se da je Alija Izetbegović napravio dogovor sa tadašnjim Američkim predsjednikom Bill Clinton gdje je bio pozvan od strane Clintona da žrtvuje 5000 muškaraca u Srebrenici kako bi NATO izvršio vojnu intervenciju nad srbima. Ovo znači optuživanje žrtve (genocida) za genocid.
- Dobija se utisak da je cilj fima bilo prikazati da se nije desio genocid u Srebrenici, da su muslimanski napadi na srpska sela oko Srebrenice prisilili bosanske srbe da napadnu grad. Bosanska armija u Srebrenici se predstavila brojčanom i u nekoj mjeri oružjem daleko jača od srpske armije.
- Vođa bosanske armije u Srebrenici, Naser Orić, je predstavljen kao kriminalac i odgovoran za bježanje djece, žena i starijih u konvojima iz Srebrenice u aprilu 1995 godine. Ovo je netačno.
- Jedan od izvora u filmu navodi da je oko 5000 bosanskih muškaraca ubijeno od strane bosanskosrpske vojke kada su pokušali pobjeći iz grada te da je to sve ličilo na uobičajenu vojnu akciju, nešto što se nije obrazložilo niti je dovedeno u pitanje.
- U završnom dijelu filma spomenuto je da srpska strana nije ova dešavanja priznala kao genocid, a nakon toga prikazan je Ratko Mladić koji je rekao da akcije nisu bile usmjerene ni protiv civila niti protiv UN-snaga, već je to bilo samo protiv fundamentalista i terorista. Njegova slika toga nije pobijena.
- Slike su manipulisane i informacije su izostavljene ili predstavljene na zbunjujući način kako bi nastavili sa svojom idejom da prebace odgovornost za genocid na bosansku armiju. Između ostalog tako što su isječene slike prikazane iz različitih događaja i godišnjih doba.

- U filmu je bilo pogrešnih informacija i čistih laži o Srebrenici. Ovo važi kada je u pitanju broj žrtava i identitet istih. Dešavanja u filmu su uzeta iz konteksta. Predstavljanje bosanske armije i njihovog vođstva na pogrešan način, kada je u pitanju njihova oprema i ostalo. Predstavljanje raznih bosanskosrpskih zločina kao da su počinjena od strane Naser Orića.

Partija dijaspore je navela da dokumentarac cilja nijekanje genocida u Srebrenici tako što su pokazali kako je grad i stanovništvo u njemu bio žrtva političke igre iza koje stoje vlada Bosne i Hercegovine, predsjednik Alija Izetbegović i tadašnji predsjednik Amerike, Bill Clinton.

Tokom 1994 godine prilikom suđenja generalu Radislavu Krstiću utvrdila je ICTY da je marakur u Srebrenici bio genocid. Država Srbija je bila optužena da je bila umješana i da je omogućila genocid nad bosanskim muslimanima za vrijeme rata. Internacionalni sud u Hagu zaključio je da Srbija nije direktno odgovorna za genocid ali su smatrali da je Srbija prekršila konvenciju o ubistvu civila jer nisu uradili dovoljno kako bi spriječili genocid u Srebrenici. Internacionalni sud (ICJ) zaključio je istovremeno kao i ICTY da su snage RS-a počinile genocid u Srebrenici. Partija dijaspore je također uputila kritiku protiv filma iz *Norveškog Helsinkij-komiteta*.

(Organizacija bosanskih žena) je na detaljnim osnovama kritikovala emisiju zato što negiraju, a samim time i švedska televizija, genocid u Srebrenici. Oni navode ulavnom sljedeće:

- Tvrdnjada su srpske snage ubile 2000 ljudi, a ostalih 5000 vojnika ubili u uobičajenoj vojnoj operaciji je pogrešna. ICTY se dokazalo da je najveći dio onih 7000-8000 koji su ubijeni bili civili ili zarobljenici. Oni nisu poginuli u običnim vojnim borbama nego u redovnim masovnim ubijanjima.
- Tvrdnje u filmu da su dešavanja u Srebrenici 1995 bila samo reakcija osвете su pogrešne i pristrasne. ICTY je dokazala suprotno.
- Tvrdnje u filmu da je bosanska armija napustila grad bez da je uopšte pokušala da ga odbrani je pogrešna. ICTY je dokazala da je bosanska armija pokušala odbraniti grad. Tek kada su shvatili da grad nisu mogli spasiti bosanska armija je počela da se povlači iz Srebrenice. Tvrdnje u filmu o ovome su neistinite, pristrasne i predstavljaju dešavanja jednostrano.
- Tvrdnje u filmu da civili nisu bili cilj srpske armije su neistinite, pristrasne i jednostrane. ICTY je dokazala da su civili bili cilj srpske armije.
- Tvrdnje u filmu da su dešavanja u Srebrenici bili rezultat ekstremnog hausa o čemu je Mladić morao se pobrinuti su jednostrane i neistinite. ICTY je dokazala da ubijanja bosanskih muslimana u Srebrenici nisu bili rezultat haotične situacije niti panike. Ubistva nisu bila ni odgovor neke vojne prijetnje.

Nekoliko osoba koje su prijavile su ukazale na kritiku koju je *Norveški Helsinkij-komitet* usmjerio protiv emisije. Ova kritika se može sažeti na sljedeći način:

- U filmu je rečeno da je Amerika i bosanska armija odgovorna za Srebrenicu. To doprinosi tajenju plana da se grad etnički očisti koji je bio prije akcije i koji je dobro dokumentiran od strane ICTY-a.
- U filmu je navedeno da su napadi na Srebrenicu bili motivisani zbog bosanskih napada na srbe u tom području. To se ne poklapa sa činjenicama koje je iznijela ICTY.
- Tvrditi da su Alija Izetbegović i Bill Clinton ugovorili žrtvovanje Srebrenice, bez potpunog i detaljnog provjeravanja tvrdnje i temeljnog donošenja izvještaja o tome je krajnje neodgovorno.

(i tako dalje... preskočio sam dvije tačke...)

Ostale obavijesti za općinski savjet

Pored tih 46 saopštenja koja imaju za cilj kritike protiv emitiranja dokumentarnog filma vlasti su dobile pisma od 3 osobe i jedne organizacije zbog detaljne osnove gdje se navodi da film "Grad koji je žrtvovan" dao ispravnu sliku o događajima u i oko Srebrenice.

Izjava firme za programe

SVT:u je data mogućnost da podnese izjavu ako se program slaže sa zahtjevima o objektivnosti i korektnosti u emitiranju programa. SVT je uglavnom naveo sledeće.

Grad koji je žrtvovan är producirad av Fenris Film:a i samarbete med den norske NRK. SVT har fått rätt att visa filmen.

Izšlo je na vidjelo u najavama filma da je jedna djelimično nova slika o događajima u Srebrenici nešto što bi publika trebala da dobije. Ta specijalna polazna tačka je precizirana u uvodnom dijelu kad je voditelj rekao:

U julu 1995 ubijeno je više od 7000 bosanskih muslimana od srpskih snaga u gradu Srebrenici. Masakar je najveći od drugog svjetskog rata? Ali šta je to što je dovelo do tog genocida?

Stoga se u najavi pokazalo da se namjeravalo da se da kompletirana slika šta je prethodilo tom strašnom genocidu.

Film je uzeo polaznu tačku i podataka prije svega bosnjačkih izvora koji su bili očevidci u raznim dijelovima događaja. Neki od izvora u filmu, kao naprimjer prijasnji šef policije, hakijski Mehmedović, bivši načelnik generalštaba Bosanske armije Sefer Halilović, diplomata Muhammed Filipović i bivši oficir u Bosanskoj armiji, Huso Salihović. Svi ti izvori su indicirali da je bila neka forma dogovora između vrhovnog bosanskog političkog rukovodstva i srpske strane. Dogovor o razmjeni teritorije kako bi se postiglo etnički više homogeno i povezanih dijelova države. Jedan takav dogovor bi trebao biti važno objašnjenje zašto je rukovodstvo bosanske armije u Srebrenici izašlo iz grada na vrijeme prije srpskog napada.

Kanal SVT vidi to kao nesto vazno da se emituje jedan dokumentarni film gdje se navode podaci sto mogu da kompletiraju sliku i prodube znanje o tom centralnom historijskom događaju sto je uticalo na cijelu generaciju u Evropi.

Smisao filma

Tok događaja sto je doveo do genocida u srebrenici je kompliciran. Posebno se to pokazalo kroz opsiran rad sto je sud u Hagu uradio. Cijeli tok se nemoze izloziti u jednosahatanom dokumentarnom filmu. Ali je nuzno da se neke stvari izostave kako bi film se mogao fokusirati na glavnu temu, to jeste oni podaci so ukazuju na to da je bilo dogovora izmedju bosanskog rukovodstva u Sarajevu i srpske strane.

Jedno takvo zariste je vjerovatno zato sto 16 godina raportiranja je dalo publici jednu cjelokupono razumjevanje o ratovima u bivsoj Jugoslaviji. Jedan ovakav dokumentarni film na ovu temu netreba zato ispricati sve iz pocetka. Pitanje o objektivnosti i korektnosti treba ocijeniti u svjetlu cijele sveobuhvatne reportaze sto je SVT uradilu na temu.

Dolje slijedi nekoliko primjera dokumentarnih filmova i drugih programa sto su obradjivali genocid u srebrenici. Povrh svega jeste to da se stvar obradjivala u masivnim novinskim raportazama.

- **Dokument utifrån: Death of Yugoslavia. Serie i sex delar om Jugoslaviens upplösning. (1997)**
- **Dokument utifrån: Srebrenica 47 415 brott mot mänskligheten. (2000)**
 - *Dokument utifrån: Srebrenica: Ett rop från graven. En två timmar lång Oscarsbelönad dokumentär. (2000)*
- *Dokument utifrån: Srebrenica - aldrig mer? Filmaren från "Ett rop från graven" återvänder till staden inför tioårsminnet av folkmordet. (2005)*
- *Dokument utifrån: Rättegången mot Milosevic. (2009)*
- *Dokument utifrån. Jakten på Mladic.(2011)*
- *Åtta dagar. Ett helt program om Srebrenica. (1997)*
- *Temakväll: I krigets spår. (2003)*
- *Temakväll: Srebrenica - en oförlöst sorg. Samtal med psykologer, offer, anhöriga och vittnen. (2005)*
- *Berättelser ur minnenas mörker. Samtal om Srebrenica. (2006)*
- *Världens händelser. Srebrenicamassakern.(2011)*

OVAJ DIO NIJE PREVEDEN

Som exempel på hur folkmordet i Srebrenica har skildrats i dessa program vill SVT särskilt lyfta fram *Världens händelser* som sändes den 27 april 2011 i SVT2 och repriserades den 12 oktober 2011 i SVT24. I detta halvtimmeslånga program gavs stort utrymme åt den planerade etniska rensning från serbisk sida som låg bakom massakern. Så här sa programmets speakerröst: Våren 1995 utfärdade Radovan Karadic överkommandodirektiv 7. Världen vet det inte än men direktivet går ut på att Srebrenicas muslimska befolkning ska fördrivas [...] Den 6 juli 1995 skriker serberna till verket. Under flera dagar regnar granater in över staden. Och snart har serberna krossat det lilla motstånd som bjuds. Nu kan Ratko Mladic gå in i Srebrenica och iscensätta sin plan på att etniskt rensa staden. Den skildring av folkmordet i Srebrenica som dokumenterats av Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien har fått stort utrymme i SVT:s sändningar genom åren. Eftersom *Staden som offrades* innehöll intressanta kompletterande uppgifter om bakgrunden till händelsen, hade filmen en viktig funktion att fylla i SVT:s utbud. *Dokumentärfilmers roll* Av SVT:s sändningstillstånd framgår bland annat att SVT:s sändningar ska "stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden". Dokumentärfilmer spelar en viktig roll för att detta krav i sändningstillståndet ska uppfyllas. De kan fördjupa sig i specifika aspekter av stora samhällsfrågor som inte uppmärksammats i den löpande nyhetsrapporteringen, och därmed skapa debatt. Granskningsnämnden har också tolkat sändningstillståndet så att dokumentär-filmer har haft ett särskilt utrymme att skildra kontroversiella ämnen ur en speciell synvinkel, utan att bryta mot kravet på opartiskhet. SVT vill hänvisa till följande beslut för att illustrera denna praxis.

KOMENTARI PRINOSIOCA ZALBE

Komentar bosanskih akademika Svedske

Opceniti komentari na SVT:s izjava

Bosanski akademikari smatraju da je SVT (Svedska televizija) postupila pravedno jer je priznala da je film bio jednostran. Film je sadržavao veliki broj tvrdnji koje su potpuno neistine, prije svega dio u kojem se spominje planiranje ubojanja u Srebrenici, a ovde posebno treba naglasiti komentar kojeg je dao Americki analiticar da su veliki broj zrtava bile "u necemu sto je licilo na uobicajenu vojnicku operaciju".

Nema dva odgovora na ovo pitanje. Ili je to sto se desilo u srebrenici bio genocid (sto ICTY:s presude pokazuju) ili je to sto se desilo u Srebrenici "masakar" koji je bio rezultat osvete i uobicajenih vojnih operacija, kao sto film Svedske televizije zeli to predstaviti.

Prema mišljenju podnosioca žalbe, priznanje švedske televizije da je film bio jednostran, je njihov način prikriivanja činjenice da je švedska televizija odabrala da se uopšte ne susreće sa direktnim greškama na koje je ukazano u filmu.

Odgovor na neke konkretne tvrdnje u izjavi Svedske televizije

Svedska televizija tvrdi, u svoju odbranu, da su neke stvari u filmu izostavljene zbog nedostatka vremena. Prinosioci zalbe u ovo uveliko sumnjaju i tvrde da je itekako bilo mogucnosti da se, isprica pozadina svega, balansira slika i dublje uđe u temu. Ovo se upravo uradilo u mnogo drugih filmova, izmedju ostalog u filmu na koji se Svedska televizija poziva. Da nije doslo do iste debate zbog tih filmova (iako su iznosili i prekrasaje bosanske armije nad srbskim civilima, i nestajanje Nasera Orica iz grada, naprimjer u filmu *Death of Yugoslavia*) je bilo zbog toga sto su ti filmovi govorili o desavanjima na jedan balansiran nacin, bez gresaka, historijskog revizionizma ili nijekanja genocida.

SVT- (Svedska televizija) je tvrdila da je film samo kompletirao ICTY:s prikaz desavanja. ICTY je istrazio i dokumentirao skoro sve od onog sto je receno u filmu, i dosli su do zakljucka da je skoro sve stara ratna propaganda koju su koristile srbski ratni zlocinci. Skoro svi takozvani "novi podatci" koje film navodi su prosli kroz duge

i detaljne sudske procese u kojima se zaključilo da su neistiniti. Na koji način ovo ponavljanje dokumentiranih laži su "kompletirajući" ostaje nejasno.

SVT- (Svedska televizija) opravdava jedan dio svoje jednostranosti iz filma iz razloga što se događaji prikazuju iz jedne posebne perspektive u kojoj je glavna tema da je postojao dogovor o izmjeni teritorije između bosanske i srbske strane. Prinosioc žalbe istice da se u samoj žalbi ukazalo da je opis ovog dogovora, neobjektivan i zavaravajući.

Kad je u pitanju jednostranost SVT- (Svedska televizija) se brani time da su izvor informacija, koristene u filmu prije svega "bosnjacki" da bi se dokazala teza o razmjeni teritorije. Svedska televizija dakle ocjenjuje vjerodostojnost ovih osoba na osnovu njihove etnicke pripadnosti. Ovakav način pojednostavljavanja stvari ukazuje da Svedska televizija ili nema dovoljno kadra da obrađuje ovu vrstu pitanja ili pokušava da zamaze oči vijeću za kontrolu. Nekoliko svjedoka na koje se Svedska televizija pozvala imaju vrlo problematičnu prošlost. Hakija Meholic se na nekoliko takih pokazao kao nepovjerljiv svjedok u toku suđenja Naseru Orici. Sefer Halilovic je smjenjen sa pozicije šefa armije i penzionisan je 1993 godine od Alije Izetbegovica a Muhamed Filipovic je bio u stalnim konfliktima sa bosanskim vodstvom. Nista od toga nije nevedeno u filmu. Neki od svjedoka su takodje imali vrlo bliske prijateljske veze sa odgovornim ratnim zlocincima na Balkanu. Nekoliko osoba koje su se izjasnile u filmu i jedan dio filmskog tima su duboko umjesane u revidiranje čiji je glavni cilj bio da se zanijece genocid u Srebrenici. Nekoliko onih koji stoje iza ovog filma su uporno nijekali genocid. Glavni expert ovog filma americki analiticar Schindler, jasno nijece genocid u svojim izlaganjima u filmu. Zar svedska televizija sa ozbiljnošću može reći da su ovi ljudi povjerljivi?

Svedska televizija je takodje tvrdila da prijašnje emisije o bivšoj jugoslaviji (neki od njih 13 godina stari) se trebaju uzeti u obzir po pitanju nepristrasnosti i istinitosti filma. Ova tvrdnja svedske televizije je irelevantna zbog toga što mnoge stvari koje su se navele u filmu uopšte nisu ni spominjane u filmovima koje Svedska televizija spominje, i zbog toga što netačnosti u filmu *Grad koji je žrtvovan* i dalje ostaju netačnosti, iako su neki od drugih filmova imali tačne podatke.

Svedska televizija tvrdi da film ne nijece genocid zbog toga što je spiker na samom početku zaključio da se radi o genocidu. Svedska televizija u svojoj izjavi piše dalje da su možda mogli dobiti na tome da su jasnije pokazali na planiranost masakra. Poruka filma *Grad koji je žrtvovan* je da pokazuje da to što se desilo u Srebrenici je bila jedna spontana i nekontrolisana osveta, ovo se nimalo ne podudara sa idejom planiranosti. Izjava Svedske televizije da je uvodni spiker rekao da je u pitanju genocid, samo je djelimično tačna. Recenica "Ali šta je to što je dovelo do genocida" je izgovorena u početku filma, ali nakon toga više nije spomenuta. Šta dalje događaj filma zajedno sa izjavama eksperata je ukazivala na to da se nije radilo o genocidu. U stvari da su se stvari desile onako kako to ovaj film želi prikazati, onda ono što se desilo u Srebrenici nebi uopšte moglo biti ni kategorisano kao genocid. Schindler, koji je jasno nijekao

genocid, je takodje i jedini najistaknutiji i jedini expert cije su izjave od strane gledaoca dozivljene jednako povjerljive kao i spikerove.

Donosioc zalbe je dalje komentirao pismo upuceno od organa ICTY Outrech Svedskoj televiziji u kojem je ITCY Outrech uputila ostru kritiku Svedskoj televiziji zbog emitovanja filma. Bosanski akademikari se potpuno slazu sa ICTY Outrech i izlazu sledeci dio iz pisma upucenog Svedskoj televiziji:

This being the case, the genocide ruling contradicts the underlying theme of the documentary which seeks to present events surrounding the fall of Srebrenica as a military consequence of the wider conflicts between Bosnian Serbs and Muslims in the area, and in part as a 'conventional military operation' for which 'Izetbegovic is bearing responsibilities, due to his decision not to defend the town.

Komentari partije dijaspore

Partija dijaspore je dosla sa detaljnim komentarom na izjavu Svedske televizije. Njihovo misljenje je da je Svedska televizija samim emitovanjem filma prekrasila zakon o pravu glasa zbog toga sto je film huskanje na etnicku grupu kao i nijekanje genocida i prekršaj prema gradjanskoj slobodi. Podnosioc zalbe tvrdi daje ovaj film kao i drugi dio ovog filma kao nastavak prvog od istog dokumentarnog rezisera jedan put na kojem se pokusava svaliti krivica za genocid na Muslimane, a emitovanje filma od strane svedske televizije pokusaj da se ova ideja propagira.

Partija dijaspore je takodje iznijela nekoliko tacaka na koje je *Helsingforski komitet* imao primjedbe u vezi filma, i osim toga njihovo misljenje je da Svedska televizija nije odgovorila na njihovu kritiku na jedan zadovoljavajuci nacin.

DODATNA IZJAVA PROGRAMSKE FIRME

Svedska televizija nije nijekala da je to sto se desilo u Srebrenici bio genocid, i takodje ne djeli misljenje kriticara da je emitovajuci dodatnu kompletirajucu sliku o tome sta se desilo u Srebrenici, direktno ili indirektno, nijekao genocid.

Očevidci

Film je iznio nekoliko bosnjackih izvora koji imaju uvid u predigre koje su dovele do genocida u Srebrenici. Oni su svjedocili o tome da je vjerovatno doslod o dogovora izmedju najveceg vodstva bosanske kao i srbske strane o razmjeni ljudi i teritorije. Ovaj dogovor je vjerovatno i doveo do toga da Srebrenicu nije branila regularna bosanska vojska koja se nalazila u tom mjestu.

Tadasnji izaslanik UN-a Carl Bildt tvrdi da je odluka o tome da se Srebrenica ne brani dosla iz Sarajeva od strane najviseg politickog vrha Bosne.

Donosioc zalbe se cesto koristio dokumentima na koja je linkovao putem internet stranica, bez da je naveo gdje u dokumentu stoji ono na sto se opoziva. Misljenje Svedske televizije je da nejasnoca u vezi linkova na koja je donosioc zalbe ukazivao nisu imali nikakvog uticaja na odluku vijeca za istrazivanje u vezi ovog filma. Ali je

Svedska televizija ipak odlucila da pregleda jedan od dokumenata.

Donosioc zalbe tvrdi izmedju ostalog da Hakija Mehojic nije povjerljiv svjedok. Da bi ovu svoju izjavu podrzo, poslao je link dokumenta od 300 stranica od ICTY. Mehojic se u dokumentu spominje 101 put. U vecini slucajeva je koristen kao jedan od svjedoka na koja se sud oslonio. U nekim slucajevima se Mehojic opisuje kao jedan nezavisan bosanski lider. U jednom slucaju sud spominje odbijanje zahtjeva branioca da se Mehojicevo svjedocenje neprizna. Svedska televizija u tom dokumentu nije nasla nista sto podrzava izjavu podnosioca zalbe da Mehojic nije povjerljiv kao izvor informacija u vezi filma na kojeg je ulozena zalba. S obzirom na rezultat kontrole dokumenta od strane Svedske televizije, postoji razlog da se izvor informacija prinosioca zalbe stavi pod upitnik.

Prinosioc zalbe je takodje pokusao da umanji vrijednost Sefera Halilovica kao svjedoka zbog toga sto je smjenjen 1993 od strane Muhameda Filipovica jer je bio u konfliktu sa bosanskim vodstvom.

Svedska televizija je stava da je vazno saslusati glasove raznih pogleda na situaciju, posebno kada je upitanju osoba koja je bila svjedok dogadjaja koji su mozda imali kljucnog znacaja za ono sto je dovelo do najgoreg genocida u evropi od drugog svjetskog rata.

Pismo Nermine Jelacic

Donosioc prijave je citirao iz pisma poslanog iz ICTY od strane glasnogovornice Nermine Jelacic koje je poslano Evi Hamilton, glavnoj sefici Svedse televizije.

Svedska televizija gleda veoma ozbiljno na cinjenicu da je jedan repozetator ICTY-a bivse jugoslavije pokusao da utjece na programski izbor Svedske televizije tako sto je trazeci da je Svedska televizija kontaktira ukoliko ima za cilj da emituje sponenuti program, za koji ICTY smatra da je netacan.

Podnosioc zalbe je u svom komentaru koristio ovo pismo kada se obratio vijecu za istrazivanje, i napisao:

Svedska televizija treba biti svjesna toga da je veoma rijedak slucaj da ICTY Outreach ciji je cilj da vodi racuna o falsifikacijama, reaguje na jedan film. Dosada se to sam odesilo u slucajevima najstravicnijih nijekanja ratnih genocida i slucajeva sa sadrzajem revizionizma.

Ocjena vijeca

Nema nikakvog spora oko toga da se u reportiranju iznesu nove perspektive historijskih događaja. Iako veliki dio dokumentarca je imao alternativan pristup tumačenja pitanja Srebrenice to ne znači da je Svedska televizija napravila prekršaj po pitanju nepristrasnosti.

Vijeće za kontrolisanje radija i televizije nema namjeru da se upušta u rješavanje spora oko toga da li su svjedoci bili povjerljivi, ili u vezi tačnosti podataka koji se navode u filmu, kao i odabira načina same montaze filma.

Ono što je za nas interesantno jeste pitanje da li je Svedska televizija prekršila pravila o pristrasnosti emitovanja. Genocid u Srebrenici je u nekoliko navrata bio tema istraga Haskog tribunala i doveo do nekoliko sudskih procesa. Svedska televizija osim dokumentarca na kojeg je upućena kritika, emitovao je i nekoliko drugih na ovu temu od 1997 pa naprijed, a posebno isticu dokumentarac koji je 2011 emitovan u dva navrata.

Vijeće za kontrolisanje radija i televizije je zabilježilo da se u početku programa ukratko navelo da će se događaji o Srebrenici dokumentirati novim izvorima informacija, kao i novim snimcima, i da će nekoliko svjedoka desavanja u Srebrenici dati jednu djelimično i pažnje vrijednu sliku genocida. Ova informacija je bila indikacija gledaocima da će dokumentarac dati djelomično novu sliku, koja se djelimično razlikuje od prijašnjih opisa istorije po pitanju Srebrenice na koju su gledaoci iz prijašnjih emitovanja navikli.

Treba i navesti da se ne navodi koji dijelovi istorije su ustvari ti koji su novi. Vijeće konstatuje da se u filmu prikazuju izjave osoba koje su sudjelovale u dokumentarcu, kao i snimci Ratka Mladica koji se mogu tumačiti kao nijekanje da je slučaj Srebrenice genocid. U završnici filma je navedeno da srpske vlasti odbijaju priznati genocid, vijeće ipak smatra da film u svojoj cjelosti ne daje sliku da događaj u Srebrenici nije bio genocid. Vijeće smatra da Svedska televizija nije prekršila pravila emitovanja Svedske televizije.

Vijeće je također misljenja da dokumentarac ne sadrži izjave koje bi krsile pravila o posebnom utjecaju televizije kao media. Vijeće smatra da ima razloga za kritikom međutim da Svedska televizija treba biti oslobođena optuzbi. Kritika koja se može uputiti jeste iz razloga što iako je izraz genocid spomenut u dokumentarcu a zdruga strane izjave svjedoka, a također i poruka filma da je genocid rezultat svjesnih odluka vlade Bosne i Hercegovine su učinile da je izraz genocid iako spomenut iz navedenog razloga izgubio svoju smisao. Dokumentarac dakle iako ima svojih nedostataka, ne krši zakone emitovanja a ni pravila pristrasnosti.

Pitanje nijekanja genocida

Rečeno je u uvodu filma da su masakri u Srebrenici bili genocid. Vijeće konstatuje da je dolazilo u filmu do izjava različitih učesnika kao i isječki iz arhive sa između ostalog Ratko Mladićem a to se može protumačiti kao dovođenje u pitanje ili nijekanje genocida. Na kraju filma je navedeno da srpske vlasti nisu priznale genocid u Srebrenici.

Vijeće smatra da se za film, u svojoj cjelini, ne može reći da iznosi poruku da masakri u Srebrenici nisu bili genocid.

Ostalo

Vijeće ne smatra da je film sadržavao takve izjave koje donose sa sobom kršenje odredbi o televizijskoj posebnoj prodornoj sili. Ono što su donosioci prijave u ostalom navodili ne znači ni to da emitovanje emisije krši odredbe koje važe za SVT (Švedska televizija) djelatnost emitovanja.

Ova odluka je donešena od:

Kerstin Calissendorff

Jan-Erik Billinger (različit)

Pia Kronqvist (različit)

Helena Jäderblom (razlicita)

Annika Åhnberg (razlicit)

Elisabet Bäck

Leif Hedman (razlicit)

Prema izlaganju Christoffer Lärknera. Razlicite misli se proizilaze sa strane 22.